

טו. תכלית ספר יצירה - הצגת אחדות האלוה המתגלית בבריאה (כד-כה)

כד

אמר הכוזרי: אני רוצה עתה שתראה לי דבר מה משרידי החכמות הטבעיות אשר אמרת (לעיל ב, סג-סו) שהיו אצלכם.

כה

אמר הקבר: מהם (=מתוכם, נמצא) ספר יצירה²¹³, והוא (מיוחס) לאברהם אבינו, יש בו דברים סתומים, ופרושו ארך²¹⁴.

הורה (=הוא מוכיח) על האלהות והאחדות (=אחדות האלוה) בדברים מתחלפים ומתרכבים (שונים ומרובים) מצד (אחד), אבל הם מתאחדים ומתאימים מצד אחר, והתאמתם (נובעת) מצד האחד אשר מסדרם (והוא האלוה)²¹⁵.

הערות - ילמד ענוים דרכו

213 ריה"ל בחר דווקא בספר זה, העוסק בהוכחת מציאות האלוה דרך המבנה האחדותי של עולם הטבע, כיוון שהוא דוגמה לחילוק שהביא במאמר זה בין שם אלוהים לשם הוי"ה ובין אמונה הבנויה על הוכחות פילוסופיות (כמו שנעשה בספר היצירה) לאמונה הבנויה על המפגש נבואי (שבו זכה אברהם לאחר שכתב ספר זה), כמו שביאר בסוף סעיף זה.

חלק מהציטוטים שריה"ל מצטט אינם זהים במדויק לנוסחים שלפנינו.

214 לספר יצירה יש כמה פירושים בראשונים (רס"ג, פירוש מיוחס לרס"ג, ר' יצחק סגי נהור, הרמב"ן, דונש בן תמים) ובאחרונים (הרמ"ק והגר"א), חלקם על דרך הפילוסופיה וחלקם על דרך הסוד. ועיין בסנהדרין סה, ב: "רבא ברא גברא, שדריה לקמיה דרבי זירא. הוה קא משתעי בהדיה, ולא הוה קא מהדר ליה. אמר ליה: מן חבריא את? הדר לעפריך! רב חנינא ורב אושעיא הוו יתבי כל מעלי שבתא ועסקי בספר יצירה, ומיברו להו עיגלא תילתא, ואכלי ליה".

בגלל סיום הספר, שבו מוזכר אברהם אבינו, יוחס הספר לאברהם. אם כי העלתו על הכתב מיוחסת לסוף תקופת המשנה, ויש המייחסים אותו לתלמידי ר' עקיבא. ונראה שתוכן הספר עבר באומה בעל פה מאברהם אבינו, אבל ניסוחו וכתבתו היו בימי המשנה.

215 תוך כדי ביאור ספר היצירה עוסק ריה"ל במעלת לשון הקודש וכתב הקודש; בכ"ב אותיות וי' ספירות; בחלוקה של "עולם, שנה, נפש" - הנמצאת גם בשלוש אימות, שבע כפולות וי"ב פשוטות; בי"ב הפשוטות שבהן נחלק הגוף לשניים - ששת החושים הנולדים מהמוח (כולל התשמיש, ששורשו במוח, כמו שכתב ריה"ל, וכן ידוע היום מבחינה הורמונלית), ושש ההתנהגויות הנולדות מהלב; החלוקה בין עולם הצומח שבאדם - מתחת לסרעפת, עולם החי - מעל לסרעפת ומתחת לצוואר, ועולם השכל - מעל לצוואר, ועוד. הרעיון הוא שספר היצירה מראה כיצד החלוקה של עולם שנה נפש נמצאת בבחינות השונות, דבר המראה על אחדות המציאות.

טז. האחדות שב"ספר, סיפור וספר" וכוח הבריאה בדיבור ובכתב האלוהי (כה)

ומהם (=אחד מהדברים הוא) - 216"ספר וספור וספר"217.

רצה לומר ב'ספר' - השעור והקצבה בגופים הנבראים. כי השעור עד שיהיה הגוף מסדר ומאזן, מתאים למה שנברא לו, לא יהיה אלא במספר. ואמנם המשיחה (=מידת השטח) והמדידה (=מידת הנפח) והמשקל ויחסי התנועות וסדר המוסיקה הרי כלם במספר - רצוני לומר 'ספר'. כמו שאתה רואה הבנאי, (ש)לא יצא מתחת ידו בית אלא אם כן קדם ציורו בנפשו.

ורצה לומר ב'ספור' - הדבור. אבל הוא דבור אלהי "קול דברי אלהים חיים"218, שסמוכה לו המצאות (=היווצרות) התכונה והצורה אשר דבר עליה, כמו שאמר: "יהי אור, ויהי אור", "יהי רקיע".

ואך (=ומיד ש)יצא המאמר (מאת ה') כבר נמצא המעשה, והוא 'ספר' - רוצה לומר בו: הכתב. וכתב אלהים הן בריותיו219, ודבור אלהים הוא כתבו, ושעור אלהים הוא דבורו.

ונעשו הספר והספור והספר בחק (=מבחינת ה)אלהים - דבר אחד. ובחק (=ומבחינת) האדם (הם) שלשה, מפני שהוא משער - בשכלו, ומדבר - בפיו, וכותב בידו הדבור ההוא, כדי להורות באלה השלשה על דבר אחד מבריות הבורא. ויהיו שעור האדם

הערות - ילמד ענוים דרכו

216 ספר היצירה א,א: "בשלושים ושתיים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה יהו"ה צבאות את עולמו, בשלושה ספרים: בספר ספר וספור".

217 ספר יצירה פותח שיש "לב נתיבות" שבהן ברא ה' עולמו. מהן עשר ספירות - שהם ה"ספר", הספירה, המדידה (הפיסיקה); ומהן כ"ב אותיות שהן התוכן, הרעיון (המוסר והאידיאלים), והם ה"סיפור". כשליספור מתחברות הספירות, המדידות - נוצר מהן יחד ה"ספר" שהוא כלל הבריאה. ועליו אמר משה: "מחני נא מספרך" - מהעולם. הסיפור שהוא רעיון והאידיאה אינו יכול לרדת לעולם המעשה ללא הספירה והמדידה, שהן בונות את הגוף שלתוכו נוצק הרעיון. וכן אומרת המשנה באבות ה,א: "בעשרה (=ספר) מאמרות (=סיפור) נברא העולם (=ספר)".

ובמשכן שהוא עולם קטן היו ט"ל מלאכות, כי יש באמת כ"ט אותיות, כיוון שיש אותיות עם דגש המשנות את קריאתן: בג"ד כפר"ת (ע"פ המבטא הארץ ישראלי שגם לאות ר' יש שני עיצורים, וכן הוא בספר היצירה). והם ט"ל מלאכות: י"א ללחם וי"א לבגד - שהם בסיס הקיום של האדם, ואלה האותיות. לעשיית בגד עור - עוד שבע מלאכות. שמונה שהן כנגד ארבעה יסודות (מבעיר ומכבה - אש, בונה וסותר - עפר, קושר ומתיר - רוח, כותב ומוחק - מים), הוצאה ומכה בפטיש - המעבר מיש לאין ומאין ליש.

218 מברכת יוצר המאורות, וכך יש לפסק את המשפט על פי ריה"ל: "ומשמיעים ביראה יחד, בקול דברי אלוהים חיים" ולא "יחד בקול" כי המושג "בקול" בפירוש של גבוה - אינו נמצא בחז"ל, אלא הכוונה: "קול דברי", כמו: "קול דברים אתם שומעים". "קול דברי אלוהים - חיים" כי דבר ה' עושה חיים, שנאמר: "בדבר ה' - שמים נעשו". [עיין בהערת פרופ' שורץ במקום, ודבריו לענ"ד תמוהים].

219 לכן באותיות התורה נכללים כל הברואים, כמו שביאר הרמב"ן בהקדמה לפירושו לתורה.

ובטויו ובכתבו - אותות (=סימנים) מורים על הדבר, לא עצם הדבר. אכל שעור אלהים ודבורו - הרי הוא הדבר בעצמו, והוא כתבו²²⁰. כמו שאם היית מעלה בדמיוןך (אדם ש)אורג בגדי משי, החושב על מלאכתו - והמשי נשמע לו, ומתגנן (=ונצבע) בגונים העולים על דעתו, ומתרכב ההרכבות אשר הוא חפץ בהן, הרי יהיה אותו בגד המשי (נעשה) בצויו ובכתבו. ואלו היינו יכולים כאשר נבטא מלת "אדם" או לשנשרטט גוף אדם, להמציא צורתו, היתה לנו יכלת הדבור האלהי והכתב האלהי, והיינו בוראים!²²¹ כמו שאנו יכולים קצת יכלת (ליצור) בציור השכלי (=הדמיון)²²².

הערות - ילמד ענוים דרכו

220 האדם משיג כל דבר שנמצא במציאות במפגש החיצוני שלו עמו, על ידי חמשת החושים. אבל הבורא, מעצם היותו מקור הקיום של כל נמצא, יודע אותו מעצם מציאותו. ז"ל הרמב"ם בהל' יסודי התורה ב'י: "הקדוש ברוך הוא מכיר אמיתו ויודע אותה כמו שהיא. ואינו יודע בדעה שהיא חרץ ממנו, כמו שאנו יודעין. שאין אנו ודעתנו אחד, אבל הבורא יתברך הוא ודעתו וחיוו אחד מכל צד ומכל פינה ובכל דרך ייחוד... לפיכך אינו מכיר הברואים ויודעם מחמת הברואים, כמו שאנו יודעין אותם, אלא מחמת עצמו ידעם. לפיכך, מפני שהוא יודע עצמו - יודע הכל, שהכל נסמך לו בהווייתו".

221 ז"ל הראי"ה באוה"ק גלב: "היכולת האלוהית - בחפצו קשורה. והיכולת האנושית - נועדה היא לבוא להמידה האלוהית הזאת, להיות קשורה בחפצו: 'אני אמרתי אלוהים אתם'. ועל כן לא נשלל לגמרי רושם זה של יכולת החפץ מהאדם, והוא הולך ומוכר, עד כדי המידה של: 'זתגזר אמר ויקם לך'. זוהי מידת הצדיקים, ולפי צדקו של אדם - הוא מתדמה ליוצרו, יוצר כל באומר, ואין אדם בעולם שלא יהיה בו קורטוב של צדקות, והמיעוט הכמותי הזה הוא היסוד האיכותי שלו, שהוא פועל ברצונו על כל היקום, והוא גוזר ומקיים, וממנו יצמח הכל, הוא היסוד החיוני של הלוו, אשר ממנו הכל יקום ויפרח בתחיית המתים: 'בעלמא דעתיד לאתחדתא'. וכפי ההתנערות של היסוד הרצוני במידת הצדק, להיות כלול במהות הצדקות, ככה היא הופעת הפעולה הרצונית בגבורתה, בהשיגה מידת תחיית המתים, שבאו אליה כל מנחילי תורה שבעל פה: 'זוטרא דאית בכו מחיה מתים'..."

שם, לד: "הבעת הרצון במבטא - מלא עולמים הוא חודר, נפלא הוא הדיבור, ברק החפץ, נורא הוא בפעולתו, המון חבינות, רזי יצירה בו כלולים. וסוף האדם להתעלות עד כדי הכרת רצונו, עד כדי התוודעותו אל עצמו, עד כדי התפיסה העליונה של האושר אשר בעשיית רצונו כרצון קונו, מפני שרצונו איננו כי אם רצון קונו. וכל מה שההכרה הזאת היא יותר חודרת, יותר היא מגלמת את הווייתה. בישראל נטוע הוא חפץ זה, מוסר עולמים זה, אור יראת שמים, ואהבת שמים, אור היכולת וכבוד הביטוי: 'הקול קול יעקב' - פעולת התפילה והברכה. והעולם עוד יאזין וישמע: 'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל', יעקב ידבר בקולו, ויגיד לאדם את ערכו, ימצא את האדם האבוד אחרי אבדו, יקים את הנופל, את הנכשל, אחרי נפלו והיכשלו, ישכיל ויוכיח, וגוים רבים יזה, תפילתו תפילה וברכתו ברכה: 'ונברכו בך כל משפחת האדמה ובורעך', 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים'".

222 פשוטות כוונת ריה"ל היא שהאדם בשכלו יכול לצייר דברים שאינם קיימים במציאות. אולם אפשר שבא גם לרמוז ששכלו של האדם אינו רק שכל מצייר אלא גם שכל יוצר. על שתי הבחינות עיין בדברי הראי"ה באוה"ק ג,מה: "השכל האלוהי - הוא שכל יוצר, שיש לו פועל בכל מילואיו. ושכל הברואים - הוא שכל מצייר, שאיננו יכול כי אם להציג לפניו את מה שישנו. הקרבה האלוהית מקנה לנבראים את סגולתו של השכל האלוהי, ולפי ערך קרבתו האלוהית - כך גדל כוח יצירתו. גם

אָבַל הַלְשׁוֹנוֹת וְהַקְּתָבִים - יֵשׁ לְקַצְתָּם יִתְרוֹן עַל קַצְתָּם, מֵהֶם שְׁמוֹתֵיהֶם נְאוֹתֵים (=מתאימים) מְאֹד לְנִקְרָאִים בְּשִׁמוֹתֵיהֶם, וּמֵהֶם רְחוּקִים מֵהֶם. וְהַלְשׁוֹן הַאֲלֵהִית הַבְּרוּאָה, אֲשֶׁר לְמִדָּה ה' לְאָדָם וְשָׁמָּה עַל לְשׁוֹנוֹ וּבִלְבָבוֹ, הִיא בְּלִי סֶפֶק הַשְּׁלֵמָה בְּלְשׁוֹנוֹת וְהִיּוֹתָר נְאוֹתָה לְנִקְרָאִים בְּשִׁמוֹתֵיהֶם²²³, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם נִפְשׁ תִּהְיֶה הוּא שְׁמוֹ" (בראשית ב, ט), רְצוֹנוֹ לֹמַר: שֶׁהוּא רָאוּי לְאוֹתוֹ הַשֵּׁם, וְהוּא נְאוֹת לוֹ וּמוֹרָה (=ומלמד) עַל טְבָעוֹ²²⁴. וְהַתְחִיב (=ומתחייב אפוא) לְתַת יִתְרוֹן לְלְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ (מטעם זה)

הערות - ילמד ענוים דרכו

ההצטיירות השכלית הפשוטה יש בה מלשד הקודש של קרבת אלוהים במידה ידועה. וכל מה שתוכן הקרבה הזאת מתרחב, מתפשט ומתעמק ביותר, כן מראה הוא בבליטה יותר גדולה את השוואתו עם השכל היוצר. יסוד ההתעסקות הסודית שבספר יצירה היא בנויה על מכוון זה של התעלותו של שכל האדם אל הסגולה האלוהית, כפי אותה המידה שיש באפשרות זאת. 'ואי בעו צדיקי ברו עלמא', ו'עתידים צדיקים שיחיו מתים', ויבראו עולמות. ההבדל העצמי שבין ישראל לעמים, בשורש נשמתם, הוא ששכל האדם בכללו, שאיננו כי אם שכל מציייר, מציג ברוחו את המצוי, ומגלם אותו במעשיו, באמנות לכל פרטיה, מסתגלים לו כל העמים אשר תחת כל השמים. אבל סגולה אלוהית של שכל יוצר, זאת היא הפליאה של סגולת ישראל, שהיא מבדלת אותו מן העמים כולם בעליוניות כזאת, שכל הבדל סוגי לא ידמה לו. והולכים אנו דרך ארוכה מאד, דרך מעלות ומורדות, גלויות וגאולות, עד שנבוא לאותו גמר הצביון של הופעת נשמתנו בהיגמרה בכללנו ובפרטנו: 'אלוהים אתם ובני עליון כולכם' - בעלי נשמה יוצרת, פועלת בצורה על כל היקום, כדוגמא של מעלה. 'ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך, לנטוע שמים וליסוד ארץ ולאמר לציון עמי אתה...'. עניין כוח המחשבה באדם שיכול לפעול וליצור בעולם - עיין בדברי הרמב"ן ב"תורת השם תמימה" בעניין ראיית הנידה; ובאיגרת הקודש פרק ה.

223 במאמר ב, סח הדגיש ריה"ל את הצד שלשון הקודש היא הלשון שהקב"ה דיבר בה עם הנביאים. כאן הוא מדגיש שבלשון הקודש הכינויים מתאימים לתכונות הדברים המכנים בהם. ויש קשר בין הדברים, כי הראייה הנבואית היא ראייה תוכנית, ורק הבורא שמכיר את הנבראים בתכונותיהם - יכול לדבר אל האדם בשפה המבטאת תוכן זה.

224 עיין במפרשים על הפסוק שהתקשו לבאר את המילים: "הוא שמו", ויש שהוסיפו: "הוא שמו - לעולם". אבל לפי ריה"ל הפסוק כפשוטו: חכמת האדם היתה להתאים את שם החיה לתכונתה הפנימית. ובדרכו פירש גם רבנו בחיי שם: "וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו. אמרו במדרש (ב"ר יז, ד): 'א"ר אחא: בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לברוא את האדם, נמלך במלאכי השרת. אמר להן: נעשה אדם. אמרו לו: אדם זה, מה טיבו? אמר להן: חכמתו מרובה משלכם. הביא לפניו את הבהמה, ואת החיה, ואת העוף, אמר להם: זה - מה שמו? ולא היו יודעין. העבירן לפני אדם, אמר לו: זה - מה שמו? אמר: זה שור, זה חמור, זה סוס, וזה גמל'. והנה בזה נתפרסמה חכמתו הגדולה כמו שהיה בצלם אלהים ומעשה ידי הש"י."

ונראה לי ביאור המדרש הזה, כי האדם הבין בחכמתו ושכלו טבע כל בהמה וחיה וקרא לכל אחת ואחת שם מעין הטבע והמידה שהכיר בה. והאותיות שצירף בשמותיהן - הכל לפי טבעיהן ומידותיהן. והנה היו שמות מושכלות, כאומרך: הכיר בחכמתו טבע האריה שהוא גיבור גדול ומלך שבחיות, עד שהנביאים המשילו בו את ה' יתברך, כאמרו (הושע יא, ג): 'אחרי ה' ילכו, כאריה ישאג, והעלה שמו 'אריה' מפני שאותיות אריה רוחניות, כי האל"ף והה"א והיו"ד - הן אותיות הש"י, והר"י פירושו - רוח, וא"כ עצם השם של אריה מבאר עניינו. וכן נשר - הכיר בחכמתו שהנשר מלך שבעופות, ועפיתו גבוה מכל עוף, וכמו שידוע מעניינו כי כשישלימו לו עשר שנים יגביה עפיתו

וְ(ומטעם) שְׁהַמְלָאָכִים יוֹתֵר נַפְעָלִים מִמֶּנָּה מֵאֲשֶׁר מְזוּלָתָהּ²²⁵. וּמִזֶּה הֵיחָס נֶאֱמַר בְּכֶתֶב שְׁצוּרוֹת אוֹתֵיּוֹתָיו אֵינֶן בְּלֹא הִבְחָנָה וּבִמְקָרָה, אֲלֵא לְעִנְיַן הַמִּתְאִים עִם הַמְכַבֵּן מְכַל אוֹת אוֹת.

וְאֵל יְהִי רְחוֹק בְּעֵינֵינוּ בְּזֶה הָעִיּוֹן (=לפי עיון זה) פְּעֻלַּת הַשְּׁמוֹת (הקדושים) וּמִה שְׁנוֹהֵג מִנְהַגָם (להשפיע) בְּדֶרֶךְ הַבְּטוּי (=באמירת השמות הקדושים) וְהַכְּתָב (=או בכתיבתם), וְלִפְנֵי שְׁנֵיהֶם (יש להקדים את התנאי החשוב) - הַשְּׁעוֹר, רְצוּנֵי לוֹמֵר מִחֻשְׁבַּת הַנְּפֶשׁ הַטְּהוֹרָה הַמְדַמָּה לְמֵלָאָכִים²²⁶.

וּמִתְקַבְּצִים (=מתאחדים, מבחינת האלוה) שְׁלֵשֶׁת הַ"סְפָרִים" - סְפָר וְסְפּוֹר וְסְפָר - בְּדֶבֶר

הערות - ילמד ענוים דרכו

עד מאד, עד שהוא מתקרב לגלגל האש ולרוב החמימות מחבט ומפיל עצמו לים, והנה הוא נמרט ואחרי כן יתחדש ויעלה אבר כבתחילה. וכן מנהגו כל עשר ועשר שנים עד מאה שנה, ובשנת המאה מתקרב ביותר לגלגל האש ומגביה העפיפה כמנהגו ונופל בים ומת. וכ"כ רב סעדיה גאון ז"ל. ועל כן ידע האדם העניין הזה בחכמתו וקרא שמו נשר, כי השי"ן אש, והרי"ש רוח, ונו"ן לשון נפילה, והנה שמו מבאר על מנהגו וטבעו ומה אחריתו. וזהו שאמר: לזה נאה לקרותו נשר. ומה שהזכיר לכל אחד ואחד 'נאה' - כאילו אמר נאות וראוי. וכן בשם החמור - הכיר בחכמתו שהוא פתי וסכל וכבד מכל הבהמות, ונמשך אחר התאוות, ועל כן קרא שמו 'חמור' מלשון חומר. ועוד שדרך החמור לטעון משא התבואות כמה מידות מלשון חומר שעורים. וכן בשם ה'סוס' הכיר בחכמתו שהסוס קל התנועה ושמו לקראת המלחמה, והעלה שמו סוס מלשון שיש, כי הסמכ"ן מתחלפין בשיני"ן וכתב: (איוב לט, כה) 'בדי שופר יאמר האח ומרחוק יריח מלחמה'. וכן קרא שמות לכל דבר ודבר".

225 שבת יב, ב: "אמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי. ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי - אין מלאכי השרת נזקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי". המלאכים מכירים לשון הקודש ומושפעים ממנה. מעלת האדם (על פי המדרש המובא לעיל) היא ביכולתו ליצור בתוך שפת הקודש מילים חדשות. ובמובן זה האדם מעולה מהמלאך, שיש בו המעלה של "ותגזר אומר ויקום לך".

226 כן כתב הרמב"ן באיגרת הקודש, שכוח המחשבה ככוח יוצר תלוי בקדושת המחשבה: "והבן זה עד מאד. ותבין ממנו סוד גדול בעניין 'אלוהי אברהם, אלוהי יצחק ואלוהי יעקב'. כי זהו הסוד, שלא היה מחשבתם נפרדת אפילו שעה אחת ורגע אחד מן האור העליון".

אולם הרמב"ן בדרך השם ג, ב בעניין שימוש בשמות הקודש, תלה זאת בחילוק שבין שני השימושים שקיימים בהזכרת שמות ה': 'ואולם לשורש האחד (=הזכרת שם משמות ה' כדי להמשיך ממנו השפעה מסוימת) - שהוא הזכרת שמו ית' להמשך ממנו ההשפעה, ודאי שיצטרך הקורבן אליו ית' והדבקות בו. וכל מה שירבה העניין הזה - יצלח הדבר ביד העושה אותו, וכל מה שימעט - יתקשה עליו השגת התכלית. ולשורש השני (=שימוש בשמות ה' כדי לחייב את המלאך לפעול בכוחו מעבר מפעולתו הטבעית) - אין תנאי זה מצטרך, אף על פי שלא יניח מהיותו עוזר לו, אם ימצא. כי הנה אחרי שהושג בסגולת השמות האלה שיוכרחו המלאכים בהזכרתם, הנה שבו גם הם ככל הכלים הטבעיים, שיעפעל בהם המשתמש בהם כפי רצונו, אם ישתמש בהם בדרך שימושם כראוי. אכן הדבר ברור, שאינו ראוי והגון להדויט שישתמש בשרביטו של מלך, ועל דבר זה אמרו ז"ל: 'ודאשתמש בתגא - חלף'. ואין היתר בדבר אלא לקדושים הקרובים לו ית' ודבקים בו, שישתמשו בזה למה שיוולד ממנו קידוש שמו ית' ועשית רצונו באיזה צד שיהיה. וזולת זה, אף על פי שלא תמנע הפעולה למשתמש אם ישמור דרכי השימוש כראוי, ענש יענש על זדונו".

מסלול 1: יום ב לפרשת בא
מסלול 2: יום ד לפרשת וארא

אָחַד, וַיִּתְחַדֵּשׁ אוֹתוֹ הַדְּבָר הַמְשֻׁעָר כְּמוֹ שֶׁשְׁעָר אוֹתוֹ בְּעַל הַנְּפֶשׁ הַנְּעֻלָּה, וְכִמוֹ שֶׁדְּבָר בּוֹ
וְכִמוֹ שֶׁכְּתָבוּ. וְכֵן אָמַר זֶה הַסֵּפֶר עַל ה' יִתְעַלָּה (היצירה א, א): "בְּרָא אֶת עוֹלָמוֹ בְּשִׁלְשָׁה
סְפָרִים, סֵפֶר וְסֵפֶר וְסֵפֶר", וְכֵלָם בְּחֶקֶן (=מבחינתו) יִתְעַלָּה אָחַד.

שאלות מנחות:

- ◆ ספר יצירה - האם הוא ספר מדעי או אמוני?
- ◆ למה ריה"ל אינו מביא דוגמה ל"חכמות הטבע" מענייני מדע ורפואה וכיו"ב שהיו בישראל, שאינם נוגעים לענייני האלוהות?
- ◆ מה התפקיד של העניין האלוהי על פי ספר יצירה?
- ◆ מה מלמדת העובדה שהדוגמה לספר של חכמת הטבע המצוי בישראל הוא מלפני כ-3,800 שנה?
- ◆ מדוע השוני החיצוני הקיים בין הנמצאים מוביל לתפיסה של עבודה זרה (ריבוי אלים)? כיצד ספר היצירה מוכיח מתוך השוני שיש בורא אחד לעולם?
- ◆ האם על פי המדע היום ניתן לתת דוגמאות נוספות לאחדות הקיימת בין הנמצאים השונים (הן בביוגיה הן בפיסיקה)?
- ◆ האם אצל ה' יש הפרדה בין המחשבה, הדיבור והמעשה? מדוע? מה הצד השונה ומה הצד השווה בשלוש הבחינות של יחוד ה'?
- ◆ מהי המעלה של הלשון האלוהית ושל הכתב האלוהי?
- ◆ יש אנשים שכותבים שמות קודש שיוצרים מציאות בעולם, ויש שכותבים את אותם השמות ולא קורה דבר. במה זה תלוי?
- ◆ האם ששת הצירופים השונים של אותיות הו"י מסבירים כיצד מה' אחד יצא הריבוי או שהם מסבירים רק את המקור הרוחני שבגילוי ה' לריבוי הנמצא בגלגל הגשמי?